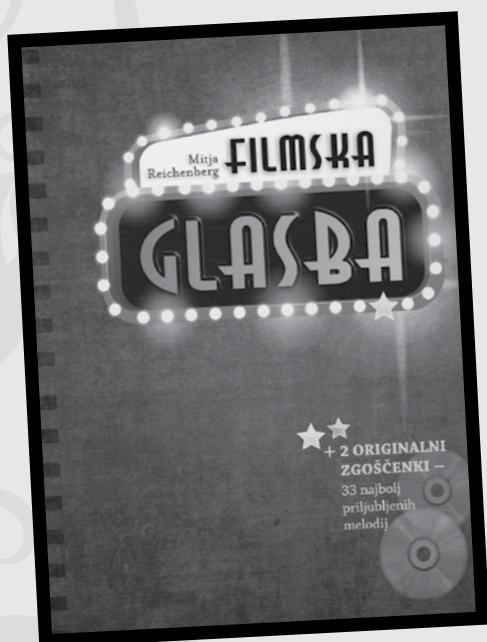

Mitja Reichenberg: *Filmska glasba*

Z dvema originalnima zgoščenkama. Ljubljana: Mladinska knjiga. 2016, 34,96 €

Slovenski strokovnjak za filmsko glasbo dr. **Mitja Reichenberg** je presenetil z novo knjigo. Doslej so izšle v seriji *Poslušajmo filme* pri ljubljanski založbi UMco; prva s podnaslovom *Filmska glasba skozi zgodovino in uho* (2011), druga s podnaslovom *Filmska glasba skozi žanre in druge svetove* (2013), tretja *Filmska glasba skozi čas, ki se je prerasel* (2015). Zadnja, **Filmska glasba**, je izšla pri ugledni ljubljanski Mladinski knjigi.

Mitja Reichenberg (1961) je po končani Srednji glasbeni šoli dobil državno štipendijo za izredno nadarjene in 1984 diplomiral iz kompozicije na AG v Ljubljani v razredu Daneta Škerla. Deloval je kot predavatelj za klavir in glasbenostrokovne predmete na Srednji glasbeni šoli v Mariboru in bil v letih 1986–1990 predstojnik šole. L. 1998 je bil habilitiran na Pedagoški fakulteti UM, v letih 1990–1996 pa zaposlen v Univerzitetni knjižnici Maribor kot bibliotekar in strokovni referent za glasbo in film, kjer je bil pomočnik ravnatelja in oblikoval samostojni avdio-video oddelek. Končal je podiplomski doktorski študij na Filozofski fakulteti v Ljubljani pri dr. Rastku Močniku (2012; s temo *Film in filmski zvok v družbeni funkciji*). Kot skladatelj, teoretik in študijski mojster predava in pripravlja seminarje za zborovodje, pedagoške delavce na predšolskem, osnovnošolskem in srednješolskem polju (Zavod RS za šolstvo) o sodobni scenski glasbi, prav tako na alternativnih srečanjih, delavnicah, v filmskem abonmaju ljubljanskega Cankarjevega doma, filmski šoli Vzganjanje pogleda; vodi Malo šolo filmske umetnosti idr. Je habilitirani predavatelj (2003) in docent (2014) na Fakulteti za medije (FAM), Inštitutu IAM, SAE Inštitutu angleške univerze Midlessex (v Ljubljani in Zagrebu) ter na Akademiji umetnosti na Univerzi v Novi Gorici. Nastopa kot pianist, igra pri nemih filmih in deluje kot glasbeni producent. V njegovi bibliografiji je treba posebej omeniti ok.

100 izvornih znanstvenih člankov in več kot 30 avtorskih knjig o glasbi ter glasbi in filmu. Je tudi avtor skladb (izbor): *Šest pesmi* za mladinski in otroški zbor na besedilo Štrekljeve zbirke, *Pevka* (besedilo Metka Leljak) za ženski zbor a cappella, *Ako* (besedilo Ivan Dujmovič) za mešani zbor a cappella, *Šaljem ti vjetrove* (besedilo Nenad Engel) za moški zbor a cappella, *Koncert* za klavir in štiri slike idr. Od l. 1999 deluje kot samostojni umetnik, samozaposen v kulturi.

V svoji najnovejši knjigi naredi pregled filmske glasbe od filmskih začetkov pa do skoraj včerajšnjih filmskih partitur. Filmofili, ki se navdušujejo predvsem nad potekom zgodbe, prikazane skozi sliko, pogosto pozabljajo, da sta filmski zvok in glasba enako pomembna kot slika. Reichenberg je tokrat kot neumorni teoretik filma in filmske glasbe, vsestranski glasbeni (po)ustvarjalec, plodovit pisec in predavatelj torej ponovno presenetil avtorsko. Kljub vsemu ga poznamo predvsem po bolj poglobljeni literaturi, namenjeni bolj specifičnemu krogu bralcev (strokovnjakov), za katere avtor s svojim slogom in credom pisanja domneva in od njih pričakuje, da so dobro podkovani tudi vsaj v osnovah filmske in glasbene teorije. Ja, Reichenberg nenehno posega v obe umetnostni sferi: v glasbo in film, in v tem je pravzaprav zagotovo naš edinstveni strokovnjak, redke pa je v tem svojem delu tudi v evropskem prostoru. Tokrat je pripravil kronološki pregled filmske glasbe od njenih zametkov v začetku 20. stol. pa vse do dandanašnjih dni. Gradivo predstavlja tako, da je namenjeno in dostopno najširšemu krogu bralcev. To je prejkone še dodaten ali morda celo glavni argument, da je idejo o knjižnem delu, ki je na tržišču tako rekoč unikat, podprla *Mladinska knjiga*. Tudi zato sta verjetno v omenjeni izdaji še dodatni dve cedejki z glasbo, o kateri bomo.

Avtor si že za *Uvod* (str. 7–21) sposodi kar nekaj glasbenih in drugih citatov: Beethovna, Kogoja, Goetheja in Wagnerja, kar pa pomeni, da je Reichenbergu ta glasba (in filozofija) najbližja: »Glasba je višje razodetje kakor vsa modrost in filozofija sveta« (Marij Kogoj). Tako je avtorjev uvodni (časovni) dvom ali kar zaplet med filmom in glasbo bolj ali manj sam po sebi umeven: »Zagotovo bi morali spregovoriti o filmu, preden spregovorimo o filmski glasbi, sploh pa bi morali najprej spregovoriti o glasbi, preden bi spregovorili o filmu, ker je pač tako zgodovinsko gledano pravilno – saj je glasba (kot umetnost) obstajala bistveno prej, preden je nastal film, še posebno takšen, kakor ga poznamo danes.« Že v tem uvodu začne teči beseda o filmu, cedejkah, ki sta priloženi knjigi, kar pomeni, da je knjiga razširila dimenzije v interdisciplinarno ali kar multidisciplinarno razsežnost. Beremo o filmskem formatu, dolžini in zgodnjem filmu,

nemem in zvočnem filmu, snemanju zvoka, filmskih oblikah (dokumentarni, animirani in igrani), filmskih žanrih (akcijski, art, burleska/komedija/screwball/slapstick, detektivski/gangsterski/kriminalni, družinski/mladinski/pravljичni/otroški, film katastrofe, film noir, filmska drama/melodrama, grozljivka/srhljivka/psihološki triler, izobraževalni film, muzikal/glasbeni f., pustolovski f., road movie, serijski f./nadaljevanka/žajfnica, underground f., viteški f., vohunski f., vojni f., vestern, zgodovinski f./zgodovinski spektakel in znanstvenofantastični f.). Tako kot je že uvod slikovno bogat in ilustriran, sledi množica (koloriranih) fotografij, slik; kajti tudi po Reichenbergu se film gleda in posluša, zdaj pa se v tej knjigi še bere. *K Začetkom* (vse do 2015; str. 22–169), ki je mdr. tudi najobsežnejše poglavje, predstavi razvoj filma, avtorje in naslove ter glasbo k njim, razdeljeno po dekadah: 1900–1929, 1930–1939, 1940–1949, 1950–1959, 1960–1969, 1970–1979, 1980–1989, 1990–1999, 2000–2009 in 2010–2015; skratka v tem poglavju beremo, gledamo in poslušamo *filmsko glasbo* od njenih (ameriško-evropskih) začetkov pa vse do praga današnjega dne. Najdemo tako manj znana dela kot številne uspešnice, ki so tudi po zaslugi glasbe postale prave uspešnice. To so bila tudi leta, ko je bilo treba za filmske vstopnice čakati v vrsti, pa tudi preprodajale so se. Filmske melodije pa so se po filmskih predstavah, ki si jih je marsikdo ogledal po večkrat, požvižgavale po ulicah. Za najbolj popularne, umetniško izdelane in značilne (filmske, scenske) glasbe pa nas Reichenberg kar med samim tekstom nenehno opozarja, kje vse to tudi najdemo (na priloženih dveh cedejkah). Na prvi plošči je 19 primerov (izvirne) slovenske filmske glasbe, na drugi pa še 14 preostalih ilustracij iz preostalega (svetovnega) filmskega sveta. »Šele« naslednje poglavje (171–197) prinese *Kratko zgodovino slovenske filmske glasbe*. Kako tudi ne, saj je ta začela nastajati kar nekaj desetletij za preostalo (ameriško-evropsko): šele od l. 1948 se začnejo prvi slovenski filmi. Teh je seveda glede na našo majhnost občutno manj. *Zgodnja leta slovenske filmske glasbe* so predstavljena v dekadah 1948–60, sledi *Zlata doba in razvoj slovenske filmske glasbe* (1961–1980), *Sodobnejši trenutki slovenske filmske glasbe* (1981–2000) in *Nove ideje slovenske filmske glasbe* (2001–2015). Sledijo še *Zvočni posnetki s komentarji* (seznam in podatki; str. 199–215; s slikami skoraj vseh /dosegljivih/ portretov), *Seznam skladateljev* (str. 216–219), *Seznam filmskih naslovov* (str. 220–232), *Viri slikovnega gradiva* (str. 234–235) in *Vsebina cedejk* (str. 236–237).

H knjigi (prva izdaja, 2016, 1500 izvodov!) so poleg avtorja prispevke dodali še urednica (MK, Ljubljana) Metka Pušenjak, lektor Tine Logar in oblikovalka Suzana Duhovnik; delo je natisnila tiskarna Rotografika (v Srbiji).